

॥ ३८ ॥ क्षमैव अरित्राणि नौ चालनदंडाः यस्यां धर्मस्थैर्यवटारकानौ काकर्षणरज्जुर्यस्यां ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ महाभूतेति पंचभूतानि महद्बुद्धिः यच्चाश्रयात् देहात् परं परलोकगामि ए
 रूपकूलां मनःस्रोतां स्पर्शदीपां रसावहां ॥ गंधपंकां शब्दजलां स्वर्गमार्गदुरावहां ॥ ३८ ॥ क्षमारित्रांसत्यमयीं धर्मस्थैर्यवटारकां ॥ त्यागवाताध्वगां शीघ्रां नौ ता
 र्यां तां नदीं तरेत् ॥ ३९ ॥ त्यजधर्ममधर्मं च तथा सत्यानृते त्यज ॥ उभे सत्यानृते त्यक्त्वा ये न त्यजसितं त्यज ॥ ४० ॥ त्यजधर्ममसंकल्पादधर्मं चाप्यलिप्सया ॥ उभे
 सत्यानृते बुद्ध्या बुद्धिं परमनिश्चयात् ॥ ४१ ॥ अस्थिस्थूणं स्नायुयुतं मांसशोणितलेपनं ॥ चर्मावनद्धं दुर्गंधिपूर्णमूत्रपुरीषयोः ॥ ४२ ॥ जराशोकसमाविष्टं रोगा
 यतनमातुरं ॥ रजस्वलमनित्यं च भूतावासमिमं त्यज ॥ ४३ ॥ इदं विश्वं जगत्सर्वमजगच्चापियद्भवेत् ॥ महाभूतात्मकं सर्वमहद्यत्परमाश्रयात् ॥ ४४ ॥ इंद्रिया
 णि च पंचैव तमः सत्त्वं रजस्तथा ॥ इत्येष सप्तदशकोराशिरव्यक्तसंज्ञकः ॥ ४५ ॥ सर्वैरिहेंद्रियार्थैश्च व्यक्ताव्यक्तैर्हिंसहितः ॥ चतुर्विंशक इत्येष व्यक्ताव्यक्तमयोग
 णः ॥ ४६ ॥ एतैः सर्वैः समायुक्तः पुमानित्यभिधीयते ॥ त्रिवर्गं तु सुखं दुःखं जीवितं मरणं तथा ॥ ४७ ॥ यद्द्वंद्वं वेदतत्त्वेन स वेदप्रभवाप्ययौ ॥ पारंपर्येण बोद्धव्यं ज्ञा
 नानां यच्च किंचन ॥ ४८ ॥ इंद्रियैर्गृह्यते यद्यत्तत्तद्व्यक्तमिति स्थितिः ॥ अव्यक्तमिति विज्ञेयं लिङ्गग्राह्यमतींद्रियं ॥ ४९ ॥ इंद्रियैर्नियतैर्देहीधाराभिरिव तप्यते ॥
 लोके विततमात्मानं लोकांश्चात्मनि पश्यति ॥ ५० ॥ परावरदृशः शक्तिर्ज्ञानमूलाननश्यति ॥ पश्यतः सर्वभूतानि सर्वावस्थासु सर्वदा ॥ ५१ ॥ सर्वभूतस्य संयो
 गो नाशुभेनोपपद्यते ॥ ज्ञानेन विविधान्क्लेशानतिवृत्तस्य मोहजान् ॥ ५२ ॥ लोके बुद्धिप्रकाशेन लोकमार्गो न रिष्यते ॥ अनादिनिधनं जंतुमात्मनि स्थितमव्य
 यं ॥ ५३ ॥ अकर्तारममूर्तं च भगवानाह तीर्थवित् ॥ योजंतुः स्वरूतैस्तैस्तैः कर्मभिर्नित्यदुःखितः ॥ ५४ ॥ सदुःखप्रतिघातार्थं हंति जंतुनैकया ॥ ततः कर्मसमा
 दत्ते पुनरन्यन्नवं बहु ॥ ५५ ॥ तप्यते यः पुनस्तेन भुक्त्वा पथ्यमिवातुरः ॥ अजस्रमेव मोहांधो दुःखेषु सुखसंज्ञितः ॥ ५६ ॥ वध्यते मथ्यते चैव कर्मभिर्मथवत्सदा ॥
 ततो निबद्धः स्वां योनिं कर्मणा मुदयादिह ॥ ५७ ॥ परिभ्रमति संसारं चक्रवद्बुद्धेर्दण्डः ॥ सत्त्वं निवृत्तबंधस्तु निवृत्तश्चापि कर्मतः ॥ ५८ ॥

षसप्तदशकः इंद्रियाणि पंच चकारात् पंच प्राणाः तम आदित्रयं एकमिति ॥ ४४ ॥ इंद्रियार्थैः अष्टभिः शब्दादिभिः पंचभिः मंतव्यं बोद्धव्यं अहं कर्तव्यं चतैः सहाष्टभिः एव चतुर्विंशकः ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥
 ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ रिष्यते हि स्यते ॥ ५३ ॥ तीर्थवित् मोक्षोपायवित् ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥

* येन उपायेन